ԵՐԿՈՐԴ ՏԱՐԻ – ԹԻՒ 640 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1898 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 25–7 | 23 Րեձէպ 1314 | Գ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 640

20 ՓԱՐԱՁ

Բիւզանդիոն

ԱՂԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

20 ՓԱՐԱՁ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻԻԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Litteraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

«بوزانتيون»
امتيجه يومى سياسى غزته صاحب امتياز ومدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه دار الغازى باب عالى جاده سنده ٢٥-٢٣ نومرو دائره سنده مخصوص دائره ده مسطور در

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԳԵՐՄԱՆՔ Ի ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ

Մուխթէ է Թաբէթա 1836 յն. — Իր էէրէ Թաբէթայ Էրզ. — Կէօրէ Բաօսէ յԱմասիա 1849 յն. — Գերմանաց Վաթափէ մանարանները, Զաղօղիէրէն, ըմպել Քիւրտա և լօզիէլ փոքրաքաղաքները. — Գերմանաց պաղչերը Հայ փոքրաքաղաքները. — Ինամատիւնի Գերմանաց Հայերուն հետ. — Գերման պղտիկ Հայոց վերաբաղձութիւնը մէջ. — Գերմանաց օգնասիրութիւնը Բնիկ վաճառականներուն. — Իմացական փոքրամասնութիւնը Գերմանաց է Թաբէթա։

Ա.

ԱԿԱՁԵՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ[*]

Գերման գաղթականութիւնն, ինչպէս յայտնի է, վերջին տարիներս բոլորովին տարբեր և նոր երեւոյթ մը ստացաւ Տաճկաստանի մէջ։ Գերման ժողովուրդը լրջօրէն և հիմնապէս կ'խորհի ման ունենալ երկրին քրիստոնեայ ժողովրդոց մտաւորական, հոգեկան և տնտեսական զարգացման մէջ։ Առաջին երիու նպատակին ցարդ ծառայած են Բօթզականտսոյի պատրուակաւ ամերիկեան և գաղղիական Միսիոնարութիւնք, որոց գործունէութիւնն յայտնի է ամենուս։ Գերմանք սկան Որթոնցները հաստատութեամբ, որք Պարբերդ, Ուրֆա արդէն հաստատուած են. Տիարպէքիր հաստատուելու վրայ է. Բեթլեհէմ եւ Երուսաղէմ արդէն ունէին նոյնպիսի հաստատութիւններ, ինչպէս և կ. Պոլիս և Իզմիր, միայն վերջին երկու տարիներս մէջ մերայինք ընդունեցան հոն։ Այս հաստատութիւնք, մեր տեսակէտով, դեռ նախնական վիճակի մէջ են. ապագայ տարիներ պիտի յայտնեն անոնց արդիւնքն և յուսանք նաև օգտակարութիւնը։ Այս նոր հաստատութեանց վարիչները՝ բրոթիէսոր, դաստիարակ, բժիշկ, հոգեւոր պաշտօնեայ և արհեստաւոր, ամենքին դիրք ունեցող երեւելի անձինք են, նիւթապէս և բարոյապէս կարող անձնաւորութիւնք։ Ուստի անոնց մեր երկրի սովորութեանց անհմտութիւնն և մեր ժողովրդի բարքերուն ու ճաշակներուն անտեղեակ լինելուն պատճառաւ ունեցած սխալներուն հակառակ, յուսալի է միշտ որ օգտակար լինին մեր ժողովրդոց տնտեսական և արհեստական ճիւղերու մէջ զարգանալուն։ Այս նոր հոսանքն որ կ'սկսի, չատ տարբեր է մինչև ցարդ եկողներէն։ առաջիններն առեւտուրի եւ գործի մարդիկ էին, և ինչպէս տեսանք յԱմասիա եւ ի Մարզուան, բազում արհեստաւոր դասակարգէն. տունը փոխանակ ազդելու մեր բարուց վրայ, մեծաւ մասամբ իրենք ազդուեցան մեր ներսներէն։ Բայց այս կրթական հաստատութեանց վարիչք՝ անշուշտ պիտի ազդեն մեր մտաւոր և զարգացեալ սերնդին վրայ, տարածելով մեր մէջ գերման լեզուն, գրականութիւնը, տնօրէնութիւններն և ընտելացնելով զմեզ գերման նկարագրին։

*** Ուրիշ գերման գաղթ մը, նախաձեռնութեամբ Բադօր Պրոքհաուսի, տնօրէն և վարիչ գերման վարժարանին և օրագրոցին ի Պէպէք կ. Պոլսոյ, հաստատած է Աթա պէյի ագարակը, տարիէ մը ի վեր։ Այս ագարակ, Ամասիայէն դէպ ի հարաւ արեւմուտք վեց ժամու հեռաւորութեամբ եւ Մարզուանէ 8 ժամ հեռի, Ամասիա-Նեզուատի ճամբուն վրայ, գնուեցաւ նոյն Բադօրբէնց Օգը ծանէ և չհասկն ըսելով մոտաւորեան մարդիկը. նոյն այն դրամով [550 ոսկի] որով գնեցին այդ տեղը, կրնային չատ պատուական տեղեր գնել երկուց քաղաքաց աւելի մօտ. այդ ագարակին մէկ մասը կ'պատկանէր Ամասիացի գերմանացւոյ մը, որ 5-6 տարի առաջ չատ աչքաթող ընկերութիւն մը կազմել ի Գերմանիա, կարող դրամատէրերու օգնութեամբ, գերման գաղութ մը հաստատելու անդ, բայց չյաջողեցաւ այլեւայլ պատճառներով, զորոց չէ տեղւոյս ճառել։ Այժմ այդ ագարակին մէկ հատատուած են Հէր Բէօհնլայն, երկու գերման ընտանեօք. իրենց նպատակն է առ այժմ ընդարձակ և կատարելագոյն փէրմասիլ (տնտեսա-ագարակ) մը հիմնել անդ և բերել հոն բնակեցնել աշխատասէր գերման գաղթականութիւն մը. երբ զարգանայ եւ հասոյթի սկսի, այդ արդիւնքը պիտի յատկանայ բարեսիրական հաստատութիւն մը հիմնելու անդ։ Անցեալ տարի 30 հատ հոլանտական խոշոր կովեր բերած էին,

[*].—Շար. երեկի թիւէն։

բայց անոնց 10 հատն օդին չյարմարեցան և սատկեցան։ Փոխարէն պնդութեամբ կ'բերուին երկրագործական ամէն տեսակ մեքենաներ և գործիքներ։ Նպատակ ունին կաթնտու կենդանեաց ազնիւ սեռ մը պատրաստել և պանիր ու իւղ արտադրել։ Անշուշտ ենք որ, ինչպէս Բռուսկի հիմնած պարզ աղօրիքէ մը այսչափ բազմաթիւ ալիւրի գործարաններ չատ չան հաստատուեցան, նոյնպէս այս ագարակին չնորհիւ մեծաւ պիտի բարեփոխուի մեր երկրագործութեան վիճակը։ Գալ տարուան համար կը'սպասուի նոր գաղթականներու, որոց համար տեղ կ'պատրաստուի այժմ։

Բ.

ԱՐԴԻՒՆՔԸ

Սոյն փոքրիկ գերման գաղթականութիւն — որ երբէք 8—10 տունէն անդին չանցաւ— մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ գաւառիս մէջ։ Թուրքիոյ մէջ չկայ գեա մը, որ Խտոր-Չաւրին և Իւրիսին չափ օգտակար ըլլայ։ Մեր մօտէն կ'անցնի Հալիսը (Բզզըլ ըրմագ), քիչ մը հեռուէն Դայսէրիի մտիկ Զամանդը գետը. բայց ատոնք երկուքին բաղդատելով Իրիսի և Խտորջուրի հետ, չատ քիչ կ'օգնեն հողին և երկրին։ Թերեւս ժամանակ մը գայ որ ատոնք երկուքին ևս կարենան օգտակարապէս ի գործ ածուիլ, բայց այժմ Հալիսի անցած դաշտերէն չատերը խոպան և բացարձակապէս անջրդի են, ոչ թէ ատոնց այլ նոյն իսկ Տիգրիսի, Եփրատայ և Երասխի ողողած դաշտերը չեն կրնար կշտացնել իրենց ժողովուրդն, որք պանդխտութեան կ'դիմեն, եւ մեծաւ մասամբ—բեռնակրութեան նման— բիւրտ արհեստներ ի գործ կ'դնեն. թէև այդ դաշտեր բարերերութեան մասին Հալիսի եւ Խտորջուրի դաշտէն ետ չեն։ Պատճառն ալ, ըստ իս, սա լինելու է որ մեր ժողովրդեան կ'պակսի ձեռներիցութեան ոգին. միշտ տեսնելու է տարիներով ուրիշներու վրայ, որ ձեռնարկէ. և անգամ մը որ մէկն սկսի, ալ ամենն կ'հետեւին անոր։ Չատերի պարզ մեքենայ մը կայ, որ ամէն երկաթագործ դիւրութեամբ կրնայ չինել, բայց ձաւար աղացողներ —մէկ քանի հոգի— տարիներով անգործ մնացած են. իրենց սիրելի երկանքին (երկանաքար) կապուած մնացին, մինչեւ որ մեծ ընտանիքներէ ոմանք նեղուելով եւ գործով չգտնելով, փոքրեցին եւ ահա տարաժուեցաւ բոլոր ժողովրդի խաւերուն մէջ, կամիող եւ հոսող մեքենան, որով ցորենը նախ կ'կամինն եւ յետոյ յարդէն կ'զատուն, նոյնպէս բամպակն իր կուտէն եւ կճեպներէն կ'անջատուն, 14 տարի առաջ բերուած էր Եոզղատ Տերը մեծ յուսով բերել տուաւ որ Պօզոփ ընդարձակ դաշտին մէջ մեծ գործ պիտի տեսնէր։ բայց օր մը խենթօքին մէկն հաւկիթ մը կ'գլորցնէ ըսելով թէ՝ այդ մեքենային կտրած յարդն եւ զտած գարին եզը չուտեր. լմնցաւ։ Ինչ մարդն տիպուննցաւ անմիջապէս ժողովիլ եւ գործը ձգել, մինչեւ որ երկու տարի առաջ անասնոց հիւանդութիւն մը ինկաւ, դէղերը դաշտը մնացին, ցուրտերը կոխեցին. տիպեալ այն 10 տարիէ ի վեր ժանգոտած մեքենաները դուրս հանեցին, մեքենան գործեց, հոսեց. այս անգամ եզն ալ կերաւ, կովն ալ կերաւ, ոչխարն ալ, այծն ալ։ Ահա այս կերպով վերցաւ այդ նախապաշարումն ալ եւ երթալով կ'չատնան այդ մեքենաներ, որով ոչ միայն կ'կամինն կ'վարին այլ եւ պէտք չի մնար չարաթներ սպասել որ հաճի հիւսիսը փչէ որ օրնն ու յարդէն գարին ցորենը զատն և մարթարեն։ Նոյն բաղդն ունեցաւ առաջին գործարանն ալիւրի, երբ հաստատուեցաւ յԱմասիա. պարապուղներ, մեղադրողներ եւ չարագուշակ հեռատեսներ խիստ չատ էին, անոր արտադրած ալիւրին հացն համով չէր ըլլար, եւ տանեակ տարիներ հաստատ չաղացներու ալիւրը կ'փնտռէր կը գործածուէր։ Բայց երբ Բռուկի գործարանն եղնով վարպետներ առանձին գործարաններ բացին, ժողովուրդն հետզհետէ վարժուեցաւ և այսօր գործարանց ալիւրէն պատուական ալիւր չկայ եւ չատ ալ համով խմորեղէններ կ'չինուին։ Թէեւ ամէն գիւղ եւ ատան ունենայ իր հատարակ չաղացն (գարատէյիրմէն), սակայն տարիա պատճառ չէ որ ամէն կողմ գործարաններ չգտնուին։ Սամսոնէն Ամասիա և Մարզուան հանապարհորդողի մը համար չկայ այնչափ հաճելի տեսարան մը, որչափ ուղտերու այն երկար չարքը, բեռնաթարմ յորիներու, գրասներու եւ էչերու անհամուռմ եւ քամին եւ կառքերու —եզնով կամ ձիով լծուած— բազմութիւնն, որք ցորեն կամ ալիւր կ'կրէն Սամսոն, եզղատէն եւ անոր գիւղերէն, Զորումէն, Ամասիայէն եւ Մարզուանէն։ Եւ ասոնք երբ մեկնին Սամսոնէն չատ անգամ պարապ չեն մեկներ. կ'բեռնաւորուին չաքար, աճառ, քարիւղ և. ն., անանկ որ ամէնէն յետին գիւղացին անգամ կ'վաչելէ գայն այնչափ աժան՝ որչափ Սամսոն և Պոլիս։ Այս երկար չարքը բեռնարարձ կարաւանաց՝ կ'ցուցնէ երկրին վաճառականութեան բարգաւաճ վիճակը։ Բիչ յետոյ, երբ Հավզա կ'մօտենաս, կ'պարզուի բլուրին վրայէն Խտոր Չուր գետը [Թէրս-Ագան Զայ], ոլոր մոլոր օձապտոյտ գալարելով դաշտին ամէն կողմ մինչև հորիզոնը, ձորերուն և հովիտներուն մէջ կ'բարձրանան ճերմակ գեղեցիկ չէնքեր, որոց տանիքն ևս կիսովին ճերմակած է. երբ կ'մօտենաս անոնց, ժխորը մեքենայից՝ կ'խլացնէ ականջդ. սակայն բոլորիքը բռնուած են կառքերով եւ անասուններով։ Այդ գործարանաց մեքենաներն ամենքն ալ Գերմանիայէն եկած են և գործարանատէրերը կամ գործող վարպետները մեծաւ մասամբ այն բարեսէր գերմանացիներն ազօրքին մէջ ուսած են։ Բայց աչակերան առաւել է քան զվարդապետ իւր. եւ կէտրի Բռուկ եթէ եղներ օր մը գերեզմանէն՝ պիտի զարմանար կերպարանխոխ տեսնելով երկիրն և ամէն կողմ արհեստից խաղաղ բարգաւաճումը, որք իր մտուան յիշատակ կանգնուած դիրքներ են և պիտի մնան միշտ։ Զափազանցութիւն թող չհամարուին այս տողեր, նուիրուած անոր յիշատակին. պարտինք միշտ երախտագիտութեամբ արձանագրել այդ մարդուն ճիգն ու չանքն. Աղօրիքներու նոր դրութեան վերածուելու իրեւ հետեւանք՝ ցորենի վաճառականութեան հրաչալի կերպով զարգացումն եղաւ. երկրագործութիւնն յառաջացաւ, արհեստները ծաղկեցան։ Մարզուան կէտրոն եղած է ցորենի առեւտուրին. Ամասիա նոյնպէս. եւ երբէկուան աննշան մարդն՝ այսօր վաճառատան տէր և հարուստ եղած է. ընտանեօք ապրելու համար ամէն տարի Պոլիս կ'երթան և հազորդակցութիւնը դիւրացած, ժամանցած և ընդարձակուած են և հարիւրաւոր մարդիկ պատասխանատուապէս կ'ապրին։ [*]

Ա. Պ.

ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ ԿՏԱԿ

ՇԵՅԽ-ԻԽ-ԻՍԼԱՄԻ ԴՐԱՆ ԱՌՋԵԻ

Կ'յիշուի թէ Շեյխ-իւլ-Իսլամի Դրան Բուժկիչի Գազապէզհան Կոակին առաքիւ Ահմետ էֆ. Սուրէնեանի յաջողած դասն իր իրաւասութեան չընդանկիչ դուրս նկատած էր, դիտելով, ի մէջ այլոց, թէ «Հայերու միջեւ ծագած կռակային դատերը պատրիարքարանի մէջ կ'տեսնուին՝ ըստ պետական ծանօթ կարգադրութեանց»։ Սուրէնեան էֆ. այս վճռոյ դէմ Ն. Բարձրագոյն Շեյխ-իւլ-Իսլամ էֆ.ին դիմած էր։ Շեյխ-իւլ-Իսլամ էֆ. խնդիրը նորէն նոյն Ահեին յանձնած ըլլալով, նոյն Ահեան համաձայն մակագրութեամբ մը աղերսագիրը վերադարձուցած էր։ Այս անգամ, Ն. Բարձրագոյնութիւն բարկացած է խնդիրն ինք քննել, Սուրէնեան էֆենտիի նոր աղերսագրին փաստերն և Բուժկիչի Գազապէզհութեան Ահեին նկատումները դատած է ինքնին, և հաստատելով նոյն Ահեի վճիռն, հրամայած է որ այս վճռ. Ընթ. ըլլուի (Հաղորդուի) Սուրէնեան էֆ.ի։ Այս վերջին գործողութիւն ալ այսօր տեղի կ'ունենայ։ Հետեւապէս, խնդիրը Շերիի չրջանակին մէջ քննել տալու համար ծանօթ փաստաբանին ըրած փորձն ի դերեւ կ'ելնէ։

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ԲԱՐԻՁԻ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍԸ

Կիրակի Բարիզի Սորպոնին մեծ ամփիթատրոնին մէջ կատարուեցաւ Արուեստասիրական ընկերութեան—Association philotechnique de Paris—50մեակի հանդէսը։ Ամփիթատրոնը լեցուած էր հանդէսի բացումէն չատ առաջ, հետաքրքիրներու բազմութիւնով մը։ Ֆրանսայի գահլիճին այժմու նախագահատիկ Շարլ Տիւբուի պիտի նախագահէր այդ հանդէսին, և իր գալուտեան անհամբեր կ'սպասուէր։ Վարչապետը կ'հասնի ժամ 2¼ ին, ու վիւնուրական միւզիքը կ'սկսի Marseillaise։ ամէն ոք ոտքի վրայ եւ

[*].—Մնացեալն յայորդ թուով։

կ'նայ նուագ բարձրաստիճան հետեւորդներու գալուստը։ Մ. Տիւբուի կ'բազմի մէջտեղը դրուած թիկնաթոռին վրայ և իր աջ կողմը կ'նստի Մ. Պիւխոնի, նախկին տեսուչ հասարակաց նախնական կրթութեան, այժմ մանկավարժական բրօֆիէսէօր և նախագահ միութեան Արուեստասիրական Ընկերութեան։ Հաւիւ թէ երաժշտութիւնը վերջացած էր, վարչապետն հակիրճ կերպով բացատրեց թէ՝ ինչպէ՞ս եւ ո՞ր նուականներուն այդ ընկերութիւն կազմակերպուած էր, և թէ իւ՞նչ օգուտներ մատուցած էր հանրութեան։ Ուղղեց քաղաքական խօսքեր զայն կազմակերպողներուն և վարիչներուն եւ երկար ծափահարութենց մէջ նստաւ։ Մ. Տիւբուի երկայնհասակ է և ունի կլոր մեծկակ գլուխ մը՝ որու կեդրոնն արդէն ճաղատիլ սկսած է։ Իր փոքր ինչ սպիտակահատ մազերը չուրջանակի ուղիղ և բարձր կտրուածքով մը ի յայտ կ'բերեն մեծ և կնճռոտ ճակատ մը, որու վրայ խիտ յօնքեր կ'բազդեն իր ոսկրոտ դէմքը։ Աչքերը, խոշոր, թաղուած են խորունկ և լայն ակնակապիճներու մէջ, որոց եզերքն թէև և փառաւոր մօրուք մը ատամնաբար սեղմելով կ'ծածկէ կզակը։ Ոտքուն պեխերը խառնուելով մօրուքին հետ կուտան վարչապետին մի առնական երեւոյթ։ Իր դէմքին վրայ կարելի էր կարդալ՝ իր տոկուն մտքին յիշատակ կանգնուած դիրքներ են և պիտի մնան միշտ։ Զափազանցութիւն թող չհամարուին այս տողեր, նուիրուած անոր յիշատակին. պարտինք միշտ երախտագիտութեամբ արձանագրել այդ մարդուն ճիգն ու չանքն. Աղօրիքներու նոր դրութեան վերածուելու իրեւ հետեւանք՝ ցորենի վաճառականութեան հրաչալի կերպով զարգացումն եղաւ. երկրագործութիւնն յառաջացաւ, արհեստները ծաղկեցան։ Մարզուան կէտրոն եղած է ցորենի առեւտուրին. Ամասիա նոյնպէս. եւ երբէկուան աննշան մարդն՝ այսօր վաճառատան տէր և հարուստ եղած է. ընտանեօք ապրելու համար ամէն տարի Պոլիս կ'երթան և հազորդակցութիւնը դիւրացած, ժամանցած և ընդարձակուած են և հարիւրաւոր մարդիկ պատասխանատուապէս կ'ապրին։ [*]

Ա. Պ.

ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ ԿՏԱԿ

ՇԵՅԽ-ԻԽ-ԻՍԼԱՄԻ ԴՐԱՆ ԱՌՋԵԻ

Կ'յիշուի թէ Շեյխ-իւլ-Իսլամի Դրան Բուժկիչի Գազապէզհան Կոակին առաքիւ Ահմետ էֆ. Սուրէնեանի յաջողած դասն իր իրաւասութեան չընդանկիչ դուրս նկատած էր, դիտելով, ի մէջ այլոց, թէ «Հայերու միջեւ ծագած կռակային դատերը պատրիարքարանի մէջ կ'տեսնուին՝ ըստ պետական ծանօթ կարգադրութեանց»։ Սուրէնեան էֆ. այս վճռոյ դէմ Ն. Բարձրագոյնութեան Շեյխ-իւլ-Իսլամ էֆ.ին դիմած էր։ Շեյխ-իւլ-Իսլամ էֆ. խնդիրը նորէն նոյն Ահեին յանձնած ըլլալով, նոյն Ահեան համաձայն մակագրութեամբ մը աղերսագիրը վերադարձուցած էր։ Այս անգամ, Ն. Բարձրագոյնութիւն բարկացած է խնդիրն ինք քննել, Սուրէնեան էֆենտիի նոր աղերսագրին փաստերն և Բուժկիչի Գազապէզհութեան Ահեին նկատումները դատած է ինքնին, և հաստատելով նոյն Ահեի վճիռն, հրամայած է որ այս վճռ. Ընթ. ըլլուի (Հաղորդուի) Սուրէնեան էֆ.ի։ Այս վերջին գործողութիւն ալ այսօր տեղի կ'ունենայ։ Հետեւապէս, խնդիրը Շերիի չրջանակին մէջ քննել տալու համար ծանօթ փաստաբանին ըրած փորձն ի դերեւ կ'ելնէ։

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ԲԱՐԻՁԻ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍԸ

Կիրակի Բարիզի Սորպոնին մեծ ամփիթատրոնին մէջ կատարուեցաւ Արուեստասիրական ընկերութեան—Association philotechnique de Paris—50մեակի հանդէսը։ Ամփիթատրոնը լեցուած էր հանդէսի բացումէն չատ առաջ, հետաքրքիրներու բազմութիւնով մը։ Ֆրանսայի գահլիճին այժմու նախագահատիկ Շարլ Տիւբուի պիտի նախագահէր այդ հանդէսին, և իր գալուտեան անհամբեր կ'սպասուէր։ Վարչապետը կ'հասնի ժամ 2¼ ին, ու վիւնուրական միւզիքը կ'սկսի Marseillaise։ ամէն ոք ոտքի վրայ եւ կ'նայ նուագ բարձրաստիճան հետեւորդներու գալուստը։ Մ. Տիւբուի կ'բազմի մէջտեղը դրուած թիկնաթոռին վրայ և իր աջ կողմը կ'նստի Մ. Պիւխոնի, նախկին տեսուչ հասարակաց նախնական կրթութեան, այժմ մանկավարժական բրօֆիէսէօր և նախագահ միութեան Արուեստասիրական Ընկերութեան։ Հաւիւ թէ երաժշտութիւնը վերջացած էր, վարչապետն հակիրճ կերպով բացատրեց թէ՝ ինչպէ՞ս եւ ո՞ր նուականներուն այդ ընկերութիւն կազմակերպուած էր, և թէ իւ՞նչ օգուտներ մատուցած էր հանրութեան։ Ուղղեց քաղաքական խօսքեր զայն կազմակերպողներուն և վարիչներուն եւ երկար ծափահարութենց մէջ նստաւ։ Մ. Տիւբուի երկայնհասակ է և ունի կլոր մեծկակ գլուխ մը՝ որու կեդրոնն արդէն ճաղատիլ սկսած է։ Իր փոքր ինչ սպիտակահատ մազերը չուրջանակի ուղիղ և բարձր կտրուածքով մը ի յայտ կ'բերեն մեծ և կնճռոտ ճակատ մը, որու վրայ խիտ յօնքեր կ'բազդեն իր ոսկրոտ դէմքը։ Աչքերը, խոշոր, թաղուած են խորունկ և լայն ակնակապիճներու մէջ, որոց եզերքն թէև և փառաւոր մօրուք մը ատամնաբար սեղմելով կ'ծածկէ կզակը։ Ոտքուն պեխերը խառնուելով մօրուքին հետ կուտան վարչապետին մի առնական երեւոյթ։ Իր դէմքին վրայ կարելի էր կարդալ՝ իր տոկուն մտքին յիշատակ կանգնուած դիրքներ են և պիտի մնան միշտ։ Զափազանցութիւն թող չհամարուին այս տողեր, նուիրուած անոր յիշատակին. պարտինք միշտ երախտագիտութեամբ արձանագրել այդ մարդուն ճիգն ու չանքն. Աղօրիքներու նոր դրութեան վերածուելու իրեւ հետեւանք՝ ցորենի վաճառականութեան հրաչալի կերպով զարգացումն եղաւ. երկրագործութիւնն յառաջացաւ, արհեստները ծաղկեցան։ Մարզուան կէտրոն եղած է ցորենի առեւտուրին. Ամասիա նոյնպէս. եւ երբէկուան աննշան մարդն՝ այսօր վաճառատան տէր և հարուստ եղած է. ընտանեօք ապրելու համար ամէն տարի Պոլիս կ'երթան և հազորդակցութիւնը դիւրացած, ժամանցած և ընդարձակուած են և հարիւրաւոր մարդիկ պատասխանատուապէս կ'ապրին։ [*]

Ա. Պ.

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԳԵՐՄԱՆՔ Ի ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ

Մուխթէ է Թաբէթա 1836 յն. — Իր էէրէ Թաբէթայ Էրզ. — Կէօրէ Բաօսէ յԱմասիա 1849 յն. — Գերմանաց Վաթափէ մանարանները, Զաղօղիէրէն, ըմպել Քիւրտա և լօզիէլ փոքրաքաղաքները. — Գերմանաց պաղչերը Հայ փոքրաքաղաքները. — Ինամատիւնի Գերմանաց Հայերուն հետ. — Գերման պղտիկ Հայոց վերաբաղձութիւնը մէջ. — Գերմանաց օգնասիրութիւնը Բնիկ վաճառականներուն. — Իմացական փոքրամասնութիւնը Գերմանաց է Թաբէթա։

Ա.

ԱԿԱՁԵՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ[*]

Գերման գաղթականութիւնն, ինչպէս յայտնի է, վերջին տարիներս բոլորովին տարբեր և նոր երեւոյթ մը ստացաւ Տաճկաստանի մէջ։ Գերման ժողովուրդը լրջօրէն և հիմնապէս կ'խորհի ման ունենալ երկրին քրիստոնեայ ժողովրդոց մտաւորական, հոգեկան և տնտեսական զարգացման մէջ։ Առաջին երիու նպատակին ցարդ ծառայած են Բօթզականտսոյի պատրուակաւ ամերիկեան և գաղղիական Միսիոնարութիւնք, որոց գործունէութիւնն յայտնի է ամենուս։ Գերմանք սկան Որթոնցները հաստատութեամբ, որք Պարբերդ, Ուրֆա արդէն հաստատուած են. Տիարպէքիր հաստատուելու վրայ է. Բեթլեհէմ եւ Երուսաղէմ արդէն ունէին նոյնպիսի հաստատութիւններ, ինչպէս և կ. Պոլիս և Իզմիր, միայն վերջին երկու տարիներս մէջ մերայինք ընդունեցան հոն։ Այս հաստատութիւնք, մեր տեսակէտով, դեռ նախնական վիճակի մէջ են. ապագայ տարիներ պիտի յայտնեն անոնց արդիւնքն և յուսանք նաև օգտակարութիւնը։ Այս նոր հաստատութեանց վարիչները՝ բրոթիէսոր, դաստիարակ, բժիշկ, հոգեւոր պաշտօնեայ և արհեստաւոր, ամենքին դիրք ունեցող երեւելի անձինք են, նիւթապէս և բարոյապէս կարող անձնաւորութիւնք։ Ուստի անոնց մեր երկրի սովորութեանց անհմտութիւնն և մեր ժողովրդի բարքերուն ու ճաշակներուն անտեղեակ լինելուն պատճառաւ ունեցած սխալներուն հակառակ, յուսալի է միշտ որ օգտակար լինին մեր ժողովրդոց տնտեսական և արհեստական ճիւղերու մէջ զարգանալուն։ Այս նոր հոսանքն որ կ'սկսի, չատ տարբեր է մինչև ցարդ եկողներէն։ առաջիններն առեւտուրի եւ գործի մարդիկ էին, և ինչպէս տեսանք յԱմասիա եւ ի Մարզուան, բազում արհեստաւոր դասակարգէն. տունը փոխանակ ազդելու մեր բարուց վրայ, մեծաւ մասամբ իրենք ազդուեցան մեր ներսներէն։ Բայց այս կրթական հաստատութեանց վարիչք՝ անշուշտ պիտի ազդեն մեր մտաւոր և զարգացեալ սերնդին վրայ, տարածելով մեր մէջ գերման լեզուն, գրականութիւնը, տնօրէնութիւններն և ընտելացնելով զմեզ գերման նկարագրին։

*** Ուրիշ գերման գաղթ մը, նախաձեռնութեամբ Բադօր Պրոքհաուսի, տնօրէն և վարիչ գերման վարժարանին և օրագրոցին ի Պէպէք կ. Պոլսոյ, հաստատած է Աթա պէյի ագարակը, տարիէ մը ի վեր։ Այս ագարակ, Ամասիայէն դէպ ի հարաւ արեւմուտք վեց ժամու հեռաւորութեամբ եւ Մարզուանէ 8 ժամ հեռի, Ամասիա-Նեզուատի ճամբուն վրայ, գնուեցաւ նոյն Բադօրբէնց Օգը ծանէ և չհասկն ըսելով մոտաւորեան մարդիկը. նոյն այն դրամով [550 ոսկի] որով գնեցին այդ տեղը, կրնային չատ պատուական տեղեր գնել երկուց քաղաքաց աւելի մօտ. այդ ագարակին մէկ մասը կ'պատկանէր Ամասիացի գերմանացւոյ մը, որ 5-6 տարի առաջ չատ աչքաթող ընկերութիւն մը կազմել ի Գերմանիա, կարող դրամատէրերու օգնութեամբ, գերման գաղութ մը հաստատելու անդ, բայց չյաջողեցաւ այլեւայլ պատճառներով, զորոց չէ տեղւոյս ճառել։ Այժմ այդ ագարակին մէկ հատատուած են Հէր Բէօհնլայն, երկու գերման ընտանեօք. իրենց նպատակն է առ այժմ ընդարձակ և կատարելագոյն փէրմասիլ (տնտեսա-ագարակ) մը հիմնել անդ և բերել հոն բնակեցնել աշխատասէր գերման գաղթականութիւն մը. երբ զարգանայ եւ հասոյթի սկսի, այդ արդիւնքը պիտի յատկանայ բարեսիրական հաստատութիւն մը հիմնելու անդ։ Անցեալ տարի 30 հատ հոլանտական խոշոր կովեր բերած էին,

[*].—Շար. երեկի թիւէն։

բայց անոնց 10 հատն օդին չյարմարեցան և սատկեցան։ Փոխարէն պնդութեամբ կ'բերուին երկրագործական ամէն տեսակ մեքենաներ և գործիքներ։ Նպատակ ունին կաթնտու կենդանեաց ազնիւ սեռ մը պատրաստել և պանիր ու իւղ արտադրել։ Անշուշտ ենք որ, ինչպէս Բռուսկի հիմնած պարզ աղօրիքէ մը այսչափ բազմաթիւ ալիւրի գործարաններ չատ չան հաստատուեցան, նոյնպէս այս ագարակին չնորհիւ մեծաւ պիտի բարեփոխուի մեր երկրագործութեան վիճակը։ Գալ տարուան համար կը'սպասուի նոր գաղթականներու, որոց համար տեղ կ'պատրաստուի այժմ։

Բ.

ԱՐԴԻՒՆՔԸ

Սոյն փոքրիկ գերման գաղթականութիւն — որ երբէք 8—10 տունէն անդին չանցաւ— մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ գաւառիս մէջ։ Թուրքիոյ մէջ չկայ գեա մը, որ Խտոր-Չաւրին և Իւրիսին չափ օգտակար ըլլայ։ Մեր մօտէն կ'անցնի Հալիսը (Բզզըլ ըրմագ), քիչ մը հեռուէն Դայսէրիի մտիկ Զամանդը գետը. բայց ատոնք երկուքին բաղդատելով Իրիսի և Խտորջուրի հետ, չատ քիչ կ'օգնեն հողին և երկրին։ Թերեւս ժամանակ մը գայ որ ատոնք երկուքին ևս կարենան օգտակարապէս ի գործ ածուիլ, բայց այժմ Հալիսի անցած դաշտերէն չատերը խոպան և բացարձակապէս անջրդի են, ոչ թէ ատոնց այլ նոյն իսկ Տիգրիսի, Եփրատայ և Երասխի ողողած դաշտերը չեն կրնար կշտացնել իրենց ժողովուրդն, որք պանդխտութեան կ'դիմեն, եւ մեծաւ մասամբ—բեռնակրութեան նման— բիւրտ արհեստներ ի գործ կ'դնեն. թէև այդ դաշտեր բարերերութեան մասին Հալիսի եւ Խտորջուրի դաշտէն ետ չեն։ Պատճառն ալ, ըստ իս, սա լինելու է որ մեր ժողովրդեան կ'պակսի ձեռներիցութեան ոգին. միշտ տեսնելու է տարիներով ուրիշներու վրայ, որ ձեռնարկէ. և անգամ մը որ մէկն սկսի, ալ ամենն կ'հետեւին անոր։ Չատերի պարզ մեքենայ մը կայ, որ ամէն երկաթագործ դիւրութեամբ կրնայ չինել, բայց ձաւար աղացողներ —մէկ քանի հոգի— տարիներով անգործ մնացած են. իրենց սիրելի երկանքին (երկանաքար) կապուած մնացին, մինչեւ որ մեծ ընտանիքներէ ոմանք նեղուելով եւ գործով չգտնելով, փոքրեցին եւ ահա տարաժուեցաւ բոլոր ժողովրդի խաւերուն մէջ, կամիող եւ հոսող մեքենան, որով ցորենը նախ կ'կամինն եւ յետոյ յարդէն կ'զատուն, նոյնպէս բամպակն իր կուտէն եւ կճեպներէն կ'անջատուն, 14 տարի առաջ բերուած էր Եոզղատ Տերը մեծ յուսով բերել տուաւ որ Պօզոփ ընդարձակ դաշտին մէջ մեծ գործ պիտի տեսնէր։ բայց օր մը խենթօքին մէկն հաւկիթ մը կ'գլորցնէ ըսելով թէ՝ այդ մեքենային կտրած յարդն եւ զտած գարին եզը չուտեր. լմնցաւ։ Ինչ մարդն տիպուննցաւ անմիջապէս ժողովիլ եւ գործը ձգել, մինչեւ որ երկու տարի առաջ անասնոց հիւանդութիւն մը ինկաւ, դէղերը դաշտը մնացին, ցուրտերը կոխեցին. տիպեալ այն 10 տարիէ ի վեր ժանգոտած մեքենաները դուրս հանեցին, մեքենան գործեց, հոսեց. այս անգամ եզն ալ կերաւ, կովն ալ կերաւ, ոչխարն ալ, այծն ալ։ Ահա այս կերպով վերցաւ այդ նախապաշարումն ալ եւ երթալով կ'չատնան այդ մեքենաներ, որով ոչ միայն կ'կամինն կ'վարին այլ եւ պէտք չի մնար չարաթներ սպասել որ հաճի հիւսիսը փչէ որ օրնն ու յարդէն գարին ցորենը զատն և մարթարեն։ Նոյն բաղդն ունեցաւ առաջին գործարանն ալիւրի, երբ հաստատուեցաւ յԱմասիա. պարապուղներ, մեղադրողներ եւ չարագուշակ հեռատեսներ խիստ չատ էին, անոր արտադրած ալ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐ ՏԱՐԻՆԵՐԸ

Մի քանի ամիս է, որ հայկական սովետական գրականությունը հարյուրամյակ է նշում իր գոյության։ Այդ հարյուրամյակի ընթացքում հայ գրականությունը ստեղծել է հարուստ ավանդներ, որոնք ոգեշնչում են նրա ներկայացուցիչներին։ Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչները ապրել են ժողովրդի հետ, ժողովրդի կյանքով, ժողովրդի ցավերով և ուրախություններով։ Նրանք ստեղծել են ժողովրդի համար, ժողովրդի լեզվով։ Նրանք ժողովրդի ներկայացուցիչներն են եղել ոչ միայն իրենց ստեղծագործություններով, այլև իրենց ամբողջ կյանքով։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից մեկը Ավետիք Իսահակյանն է։ Նրա ստեղծագործությունները հայտնի են ամբողջ աշխարհին։ Նրա գրքերը թարգմանված են աշխարհի շատ լեզուներով։ Իսահակյանի ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Հովհաննես Թումանյանը։ Նրա հեքիաթները, պատմվածքները, բանաստեղծությունները հայ ժողովրդի սիրելի ընթերցանությունն են։ Թումանյանի ստեղծագործությունները ներշնչում են բարության, ազնվության, աշխատասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Եղիշե Չարենցը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Վահան Տերյանը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Գևորգ Էմինը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Պարույր Սևակը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Համո Սահյանը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Մուշեղ Գալշոյանը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Սիլվա Կապուտիկյանը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Վազգեն Գյուլումյանը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Հրանտ Մաթևոսյանը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Զորի Բալայանը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Գուրգեն Մահարին։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Աբովյանը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Րաֆֆին։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Պեշիկթաշլյանը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Նարեկացին։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Խորենացին։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Կորյունը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Եղիշեն։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Ագաթանգեղոսը։ Նրա ստեղծագործությունները ներշնչում են ազատության, հայրենասիրության, մարդասիրության զգացումներ։ Նրա գրքերը սիրում են ոչ միայն հայ ընթերցողները, այլև ամբողջ աշխարհի առաջադեմ մարդիկ։

Հայ գրականության մեծագույն ներկայացուցիչներից է նաև Փավստոս Բուզանդը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՐԽԻՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԱՐԽԻՎԱՅԻՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՀԱՏՈՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԱՐԽԻՎԱՅԻՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՀԱՏՈՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԱՐԽԻՎԱՅԻՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՀԱՏՈՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏՅԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌՔԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆԿԱՀԱՍ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերջերս Պատմական Վաճառքի Հրապարակութեան մէջ ցուցադրուած էին հետեւեալ մանկահաս արձանագրութիւնները, որոնք ներկայացնում էին մեծ հետաքրքրութիւն մեր հնագէտների համար։

Ոսկեայ մատանի՝ ունելով ներքեւի մասում ուռուցիկ ակ, որի վրայ փորագրուած է Ա. Ֆրանկլինի դիմանկարը։ Մատանին պատկանել է Ֆրանկլինի ընտանիքի անդամներից մէկին